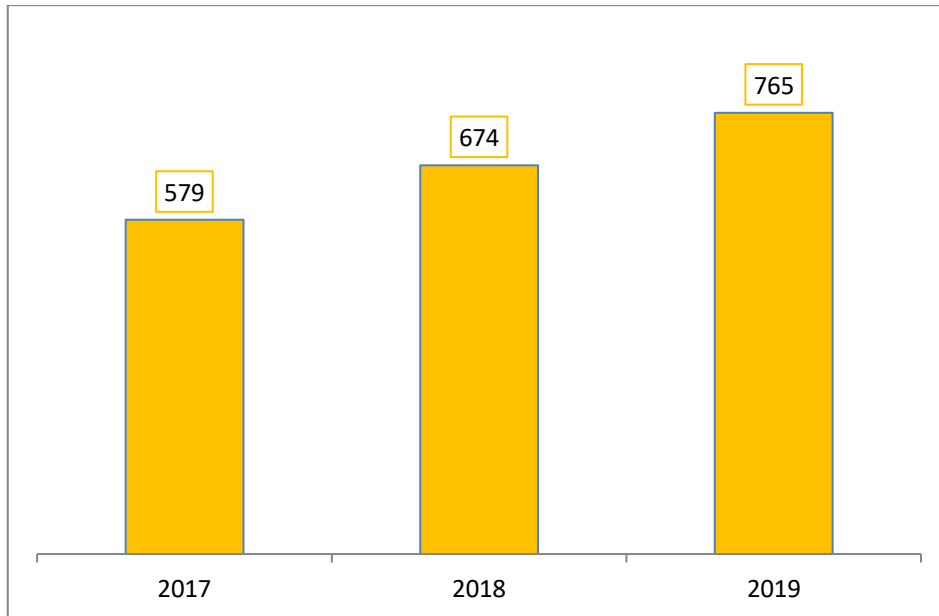

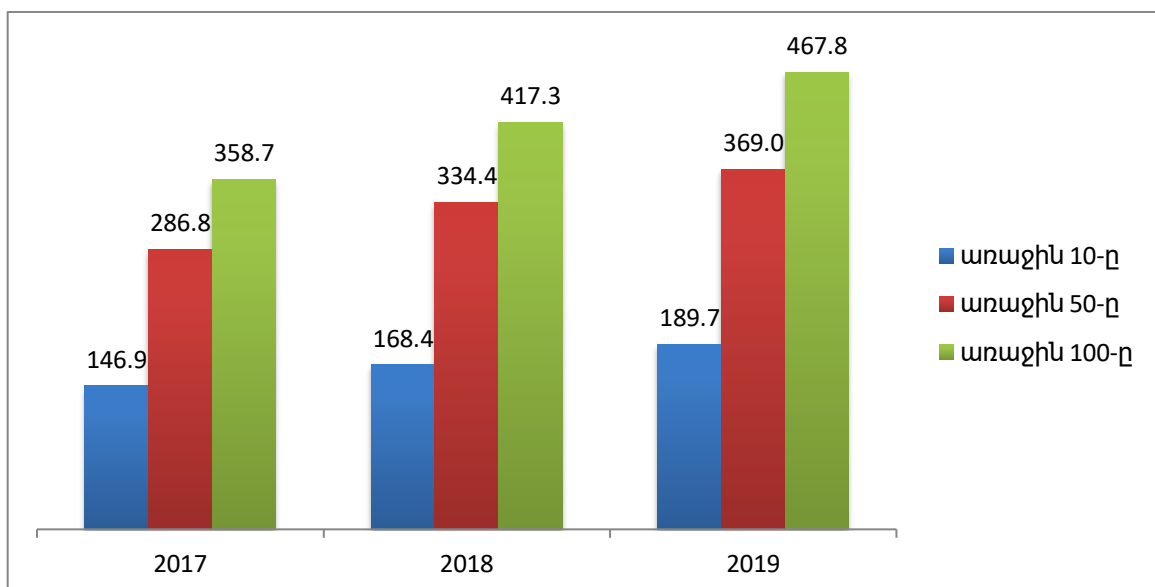
1000 խոշոր հարկատուների կողմից 2019թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի վերլուծություն

2019թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին 1000 խոշորագույն հարկատուների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը կազմել է շուրջ 765 մլրդ դրամ, ինչը 13.5%-ով ավելին է նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշից (գծապատկեր 1):

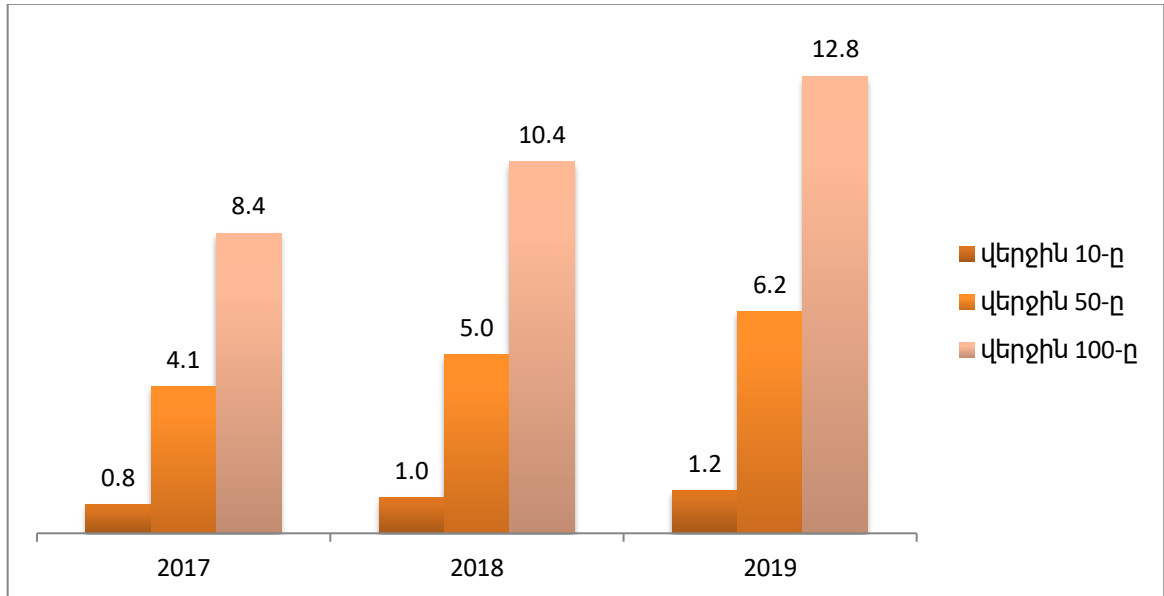
Գծապատկեր 1. Հունվար-հունիս ամիսներին 1000 խոշորագույն հարկատուների կողմից ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարը, մլրդ դրամ

2019թ. առաջին 9 ամիսներին, նախորդ երկու տարիների նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ, աճել է նաև 10, 50 և 100 խոշորագույն հարկատուների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը: Այսպես, 2019-ի հունվար-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում 10 խոշորագույն հարկատուները պետական բյուջե են վճարել մոտ 190 մլրդ դրամ հարկ, ինչը նախորդ տարվա համեմատությամբ ավելի է 21.5 մլրդ դրամով կամ 12.6%-ով (գծապատկեր 2): 100 խոշոր հարկատուները, 2018թ. համեմատ, վճարել են 50 մլրդ դրամով ավելի հարկ:

Գծապատկեր 2. Հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին 10, 50 և 100 խոշորագույն հարկատուների կողմից ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարը, մլրդ դրամ

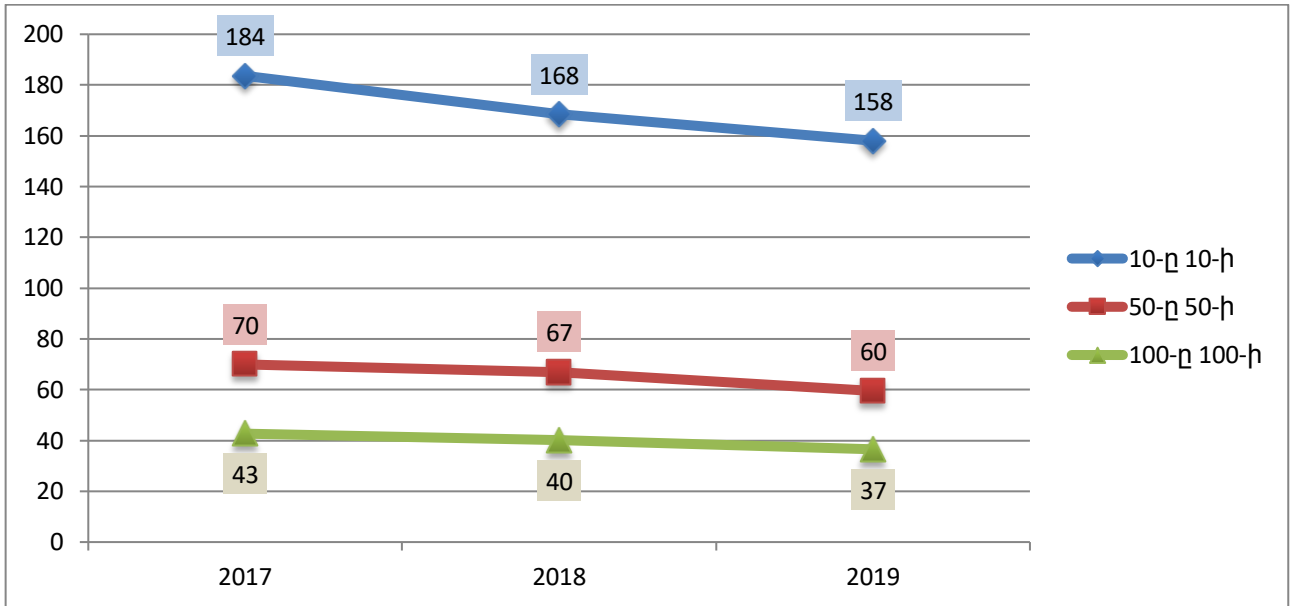
Չգալիորեն ավելացել է նաև 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկի վերջնամասում տեղ զբաղեցնող ընկերությունների կողմից վճարված հարկերի մեծությունը: Այսպես, ցանկի վերջին հարյուրյակում գտնվող հարկատուների վճարումները 2019թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին կազմել է 12.8 մլրդ դրամ՝ 2018-ի 10.4 մլրդ դրամի և 2017-ի 8.4 մլրդ դրամի փոխարեն (գծապատկեր 3):

Գծապատկեր 3. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ներառված 10, 50 և 100 փոքրագույն հարկատուների կողմից հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարը, մլրդ դրամ

Հատկանշական է, որ 1000 հարկատուների ցանկում վերջին տեղերը զբաղեցնող ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի մեծության աճը շատ ավելի բարձր տեմպեր է գրանցել, քան խոշորների վճարած հարկերինը: Այսպես, 100 խոշորագույն հարկատուները 2019թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ, վճարել են 12%-ով ավելի շատ հարկ, իսկ 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկի վերջին հարյուրակի պարագայում նույն ցուցանիշը կազմել է 23%:

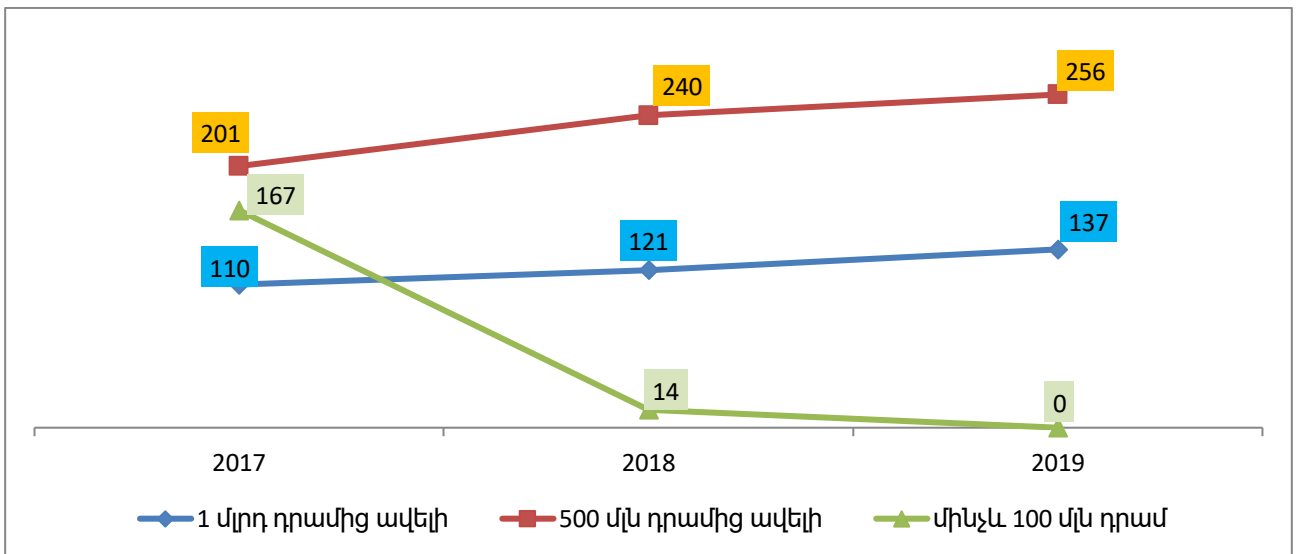
Արդյունքում, 1000 հարկատուների ցանկում առաջին և վերջին 100-յակի ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի մեծության հարաբերակցությունը 2019թ. առաջին 9 ամիսների համար կազմել է 37 անգամ, նախորդ տարի՝ 40 անգամ, 2017-ին՝ 43 անգամ: Առաջին և վերջին տասնյակի հարկատուների վճարած հարկերի հարաբերակցությունը 2019-ին 158 անգամ է, ինչը ևս ավելի փոքր է, քան նախորդ տարիներին գրանցված հարաբերակցությունը (գծապատկեր 4): **Սա վկայում է 1000 հարկատուների ցանկում ստորին հորիզոնականներ զբաղեցնող ընկերությունների տնտեսական ակտիվության առաջանցիկ աճի մասին. փոքր ընկերությունները աճում են ավելի արագ, քան խոշորները:**

Պճապատկեր 4. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ներառված 10, 50 և 100 խոշորագույն և փոքրագույն հարկատուների կողմից հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարի հարաբերակցությունը, անգամ

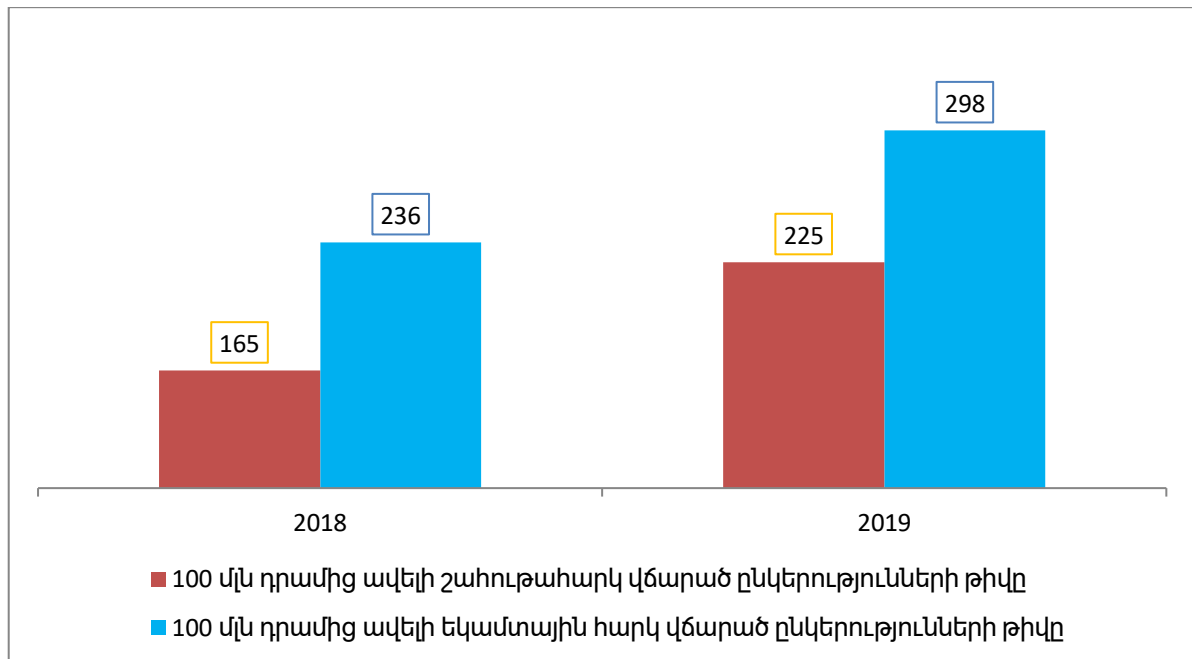
2019թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսների արդյունքներով ՀՀ-ում գործող 137 ընկերություն վճարել է 1 մլրդ դրամից ավելի հարկեր: 2018-ին այդպիսի ընկերությունների թիվը 121 էր, իսկ 2017-ին՝ 110: Նույն կերպ, 2019-ի հունվար-սեպտեմբեր ամիսների արդյունքներով, 256 ընկերության հարկային վճարումների գումարը գերազանցել է 500 մլն դրամը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածում այդպիսի ընկերությունների թիվը 240 էր, 2017-ին՝ ընդամենը 201:

Հետաքրքրական է, որ 2017թ. առաջին երեք ամիսների արդյունքներով, 1000 հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների 167-ը վճարել է 100 մլն դրամից պակաս հարկ: 2018-ին այդպիսի ընկերությունների թիվը արդեն 14 էր, իսկ 2019-ին ցանկում ընդհանրապես այդպիսի ընկերություն չկար (գծ. 5): Ավելին, 2019թ. հաշվետու ժամանակահատվածում 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ներառվելու համար պետք էր վճարել առնվազն 119 մլն դրամի հարկ, 2018-ին՝ 98 մլն դրամից մի փոքր ավելի, իսկ 2017-ին՝ դրա համար բավարար կլինեք ընդամենը 80 մլն դրամի չափով հարկային պարտավորության կատարումը:

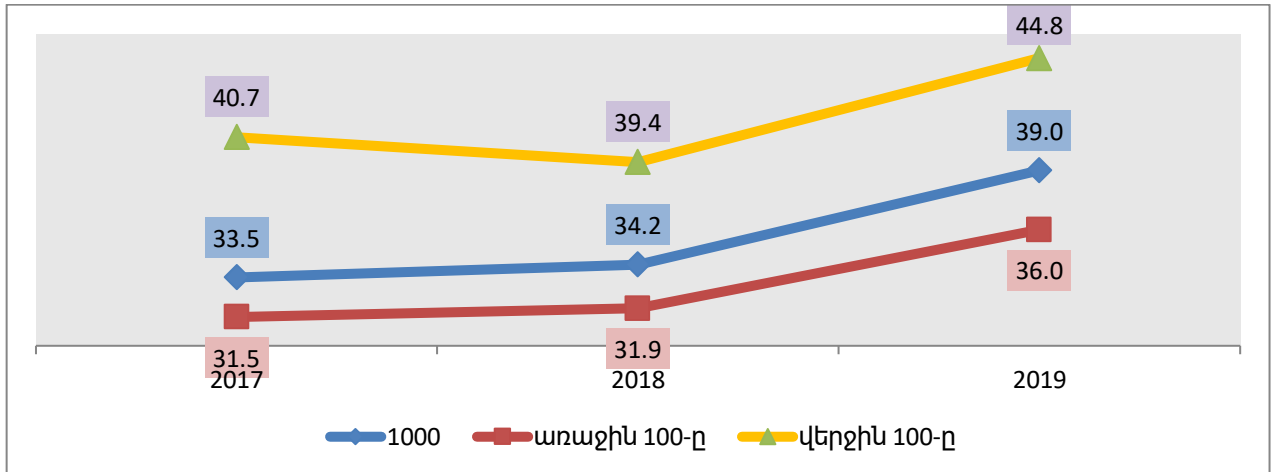
Գծապատկեր 5. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ներառված հարկատուների թվաքանակը՝ ըստ հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարի մեծության

2019-ի հունվար-սեպտեմբեր ամիսների արդյունքներով, ՀՀ-ում 225 ընկերության պարագայում շահութահարկի վճարումը գերազանցել է 100 մլն դրամը, մինչդեռ Նախորդ տարի այդպիսի ընկերությունների թիվը 60-ով պակաս էր: Նույն կերպ, 298 ընկերության կողմից վճարված եկամտային հարկի մեծությունը գերազանցել է 100 մլն դրամը, իսկ 2018-ին այդչափ եկամտային հարկ վճարած ընկերությունների թիվը կազմել է ընդամենը 236 (գծապատկեր 6):

Գծապատկեր 6. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների թիվն ըստ հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված շահութահարկի և եկամտային հարկի մեծության

Մեկ այլ կարևոր միտում է 1000 հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների կողմից ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծության կառուցվածքում ուղղակի հարկերի (շահութահարկ և եկամտային հարկ) տեսակարար կշռի ավելացումը: 2019թ. առաջին 9 ամիսներին 1000 հարկատուների վճարած հարկերի ընդհանուր մեծության շուրջ 39%-ը կազմել են ուղղակի հարկերը: Նախորդ տարի այս ցուցանիշը ընդամենը 34% էր, 2017-ին՝ 33% (գծապատկեր 7):

Գծապատկեր 7. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների կողմից հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված ուղղակի հարկերի տեսակարար կշիռը վճարված հարկերի ընդհանուր մեծության կառուցվածքում, %

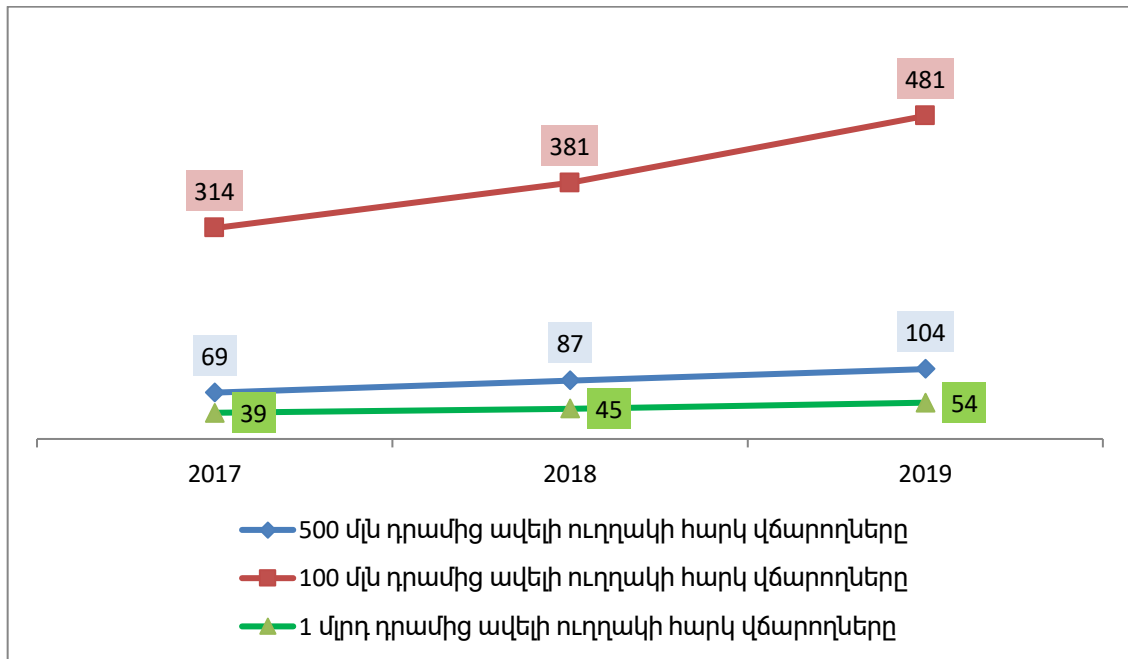
1000 հարկատուների ցանկի առաջին 100 ընկերությունների հարկային վճարումների ընդհանուր մեծության 36%-ը ուղղակի հարկերն են: 2017-ին այս ցուցանիշը եղել է ընդամենը 31.5%:

Ուղղակի հարկային վճարումների տեսակարար կշռի ցուցանիշը տպավորիչ աճ է արձանագրել նաև 1000 հարկատուների ցանկի վերջին 100 ընկերությունների պարագայում: 2019-ի առաջին 9 ամիսների արդյունքներով, սույն հարաբերակցությունը կազմել է մոտ 45%, 2018-ին՝ 39%, 2017-ին՝ 41%: Սա վկայում է համեմատաբար փոքր ընկերությունների գործունեության թափանցիկության, նաև՝ արդյունավետության աճի մասին:

2019թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին 54 ընկերություն վճարել է 1 մլրդ դրամը գերազանցող ուղղակի հարկեր: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածում այդպիսի ընկերությունների թիվը 45 էր, իսկ 2017-ին՝ 39:

2019թ. առաջին ինը ամիսների արդյունքներով, 104 ընկերության ուղղակի հարկի վճարումները գերազանցել են 500 մլն դրամը: Երկու տարի առաջ՝ 2017-ին, կար այդպիսի ընդամենը 69 հարկատու:

2019թ. հաշվետու ժամանակահատվածում 100 մլն դրամը գերազանցող չափով ուղղակի հարկեր են վճարել 481 ընկերություններ, 2018-ին հանրապետությունում գործել է այդպիսի 381 ընկերություն, 2017-ին՝ 314 ընկերություն (գծապատկեր 8):

Գծապատկեր 8. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների թիվն ըստ հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված ուղղակի հարկերի մեծության

Այսպիսով, 2019թ. հունվար-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում 1000 հարկատուների ցանկի առաջին հարյուրակում տեղ զբաղեցրած միջին վիճակագրական ընկերության՝ ՀՀ պետական բյուջե կատարված հարկային վճարումների կազմն ու կառուցվածը զգալիորեն տարբերվում են նախորդ տարիների պատկերից:

Առաջին 100-յակի միջին վիճակագրական հարկատուն 2019-ի առաջին 3 եռամսյակներին վճարել է 4.7 մլրդ դրամի հարկ (2018-ին՝ 4.2 մլրդ դրամ, 2017-ին՝ 3.6 մլրդ դրամ), որից շահութահարկը՝ 870 մլն դրամ (2018-ին՝ 700 մլն դրամ), եկամտային հարկը՝ 800 մլն դրամ (2018-ին՝ 630 մլն դրամ), ԱԱՀ-ն՝ 1.9 մլրդ դրամ (2018-ին՝ 1.6 մլրդ դրամ), ակցիզային հարկը՝ 630 մլն դրամ (2018-ին՝ 500 մլն դրամ):

Վերջին 100-յակի միջին վիճակագրական հարկատուն 2019թ. առաջին 9 ամիսների արդյունքներով վճարել է 128 մլն դրամի հարկ (2018-ին՝ 104 մլն դրամ, 2017-ին՝ 84 մլն դրամ), շահութահարկը՝ 19 մլն դրամ (2018-ին՝ 14 մլն դրամ), եկամտային հարկը՝ 38 մլն դրամ (2018-ին՝ 27 մլն դրամ), ԱԱՀ-ն՝ 60 մլն դրամ (2018-ին՝ 50 մլն դրամ):

Աղյուսակ 1-ում ներկայացված է 1000 հարկատուների ցանկի վերին հորիզոնականներում տեղ զբաղեցրած մի շարք ընկերությունների կողմից հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծության դինամիկան 2017-2019թթ. ընթացքում: Ակնառու է, որ դիտարկված ընկերությունների մեծ մասը 2019-ին, նախորդ տարիների համեմատությամբ, ավելի շատ հարկեր է վճարել: Ուշագրավ է նաև ենթակառուցվածքային խոշոր ընկերությունների (առաջին հերթին՝ Գազպրոմ Արմենիա և ՀԷՑ) կողմից վճարված հարկերի ընդհանուր մեծության կրճատումը, ինչը խորհրդանշական կարելի է համարել:

Աղյուսակ 1. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ընդգրկված առանձին ընկերությունների կողմից հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը

Հարկատուի անվանումը	Մյուդ դրամ			Աճը, %	
	2017	2018	2019	2019/ 2018	2019/ 2017
«ՉԱՆԳԵՉՈՒՐԻ ՊՂՆՁԱՍՈՒԽԲԴԵՆԱՅԻՆ ԿՈՍԲԻՆԱՏ»	13,1	32,8	40,6	23,8	210
«ԳԱՉՊՐՈՍ ԱՐՄԵՆԻԱ»	32,2	30,4	33,6	10,5	4
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ»	18,8	9,9	10,5	6,1	-44
«ՖԼԵՇ»	7,9	8,7	10,75	23,6	36
ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ	3,2	4,9	6,7	36,7	109
«ՎԵՈՆ ԱՐՄԵՆԻԱ»	6,8	4,2	5,8	38,1	-15
«ՅՈՒԲՈՍ»	4,7	4,4	7,4	68,2	57
«ՄԱԶՍ ՊԵՏՐՈՒՆ»	2,3	4,2	6,5	54,8	183
ՆԱՏԱԼԻ ՖԱՐՄ	2,5	3,2	3,9	21,9	56
«ՍՊԱՅԿԱ»	0,8	2,3	3,5	52,2	338
ՍԱՍ-ԳՐՈՒՊ	1,5	2,12	3,04	43,4	103
«ՍԼԱԿ ԳՐՈՒՊ»	1,8	1,8	2,42	34,4	34
«ԱՐԱՐԱՏՑԵՄԵՆՏ»	0,59	1,05	1,52	44,8	158
«ՌՈՍՆԵՖՏ- ԱՐՄԵՆԻԱ»	0,66	0,9	1,17	30,0	77
«ԻՍԷԲՍ ԳՐՈՒՊ»	2,95	3,17	4	26,2	36
ՀԱՅԲԻՉՆԵՍԲԱՆԿ ՓԲԸ	2,67	3,15	3,91	24,1	46
ՀԱՅԷԿՈՆՈՍԲԱՆԿ	1,4	2	2,51	25,5	79
ՄԵԳԱ ՖՈՒՐ	0,7	0,9	1,4	55,6	100
ՓՐԻԹԻ ՈՒԵՅ	0,9	1,3	1,65	26,9	83
ՍՈՎՈԱՆՈ	1,3	1,15	1,7	47,8	31
ԱՎԱՆԳԱՐԴ ՍՈԹՈՐՍ	0,9	1	1,9	90,0	111
ԴԵՐԺԱԿԱ-Ս	1,5	1,9	2,5	31,6	67
ՎԵԳԱ ՈՒՈՐԼԴ	1,7	2,1	2,8	33,3	65
ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ	-	0,8	3,4	325,0	-
«ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱՉԱՅԻՆ ՕՂԱՆԱԿԱԿԱՅԱՆՆԵՐ	2,9	5,9	7,4	25,4	155
ԱԿԿԻԼՈՆ ԹՐԵՅԴ	1,1	1,5	8,6	473,3	682
«ՄԻՋԱՉԱՅԻՆ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ԿՈՐՊՈՐԱՑԻԱ»	1,4	1,4	2,1	50,0	50
«ԱԹԵՆԶ»	1,3	1,4	1,9	35,7	46
ԱՐԱՐԱՏԲԱՆԿ	1,4	1,6	1,9	18,8	36
«ԶԵՐՍՈՒԿ ԳՐՈՒՊ»	1	0,9	1,9	111,1	90
ԸՆԴԱՄԵՆՆԸ, ըստ դիտարկված ընկերությունների	120	141	187	33	56

Ամփոփում

1000 հարկատուների ցանկում ներառված կազմակերպությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը 2019թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսների արդյունքներով զգալի ծավալային և կառուցվածքային փոփոխություններ է արձանագրել՝ Նախորդ տարիների նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ.

- ✓ **վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը կազմել է 765 մլրդ դրամ, Նախորդ տարվա համեմատությամբ աճել է 13.5%-ով, իսկ 2017-ի համեմատությամբ՝ 32%-ով:**
- ✓ 100 խոշորագույն հարկատուների կողմից վճարվել է 468 մլրդ դրամի հարկ, որը 50 մլրդ դրամով ավելի է Նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշից, իսկ 2017-ի մակարդակը գերազանցում է մոտ 110 մլրդ դրամով
- ✓ **1000 հարկատուների ցանկում ներառված 100 ամենափոքր ընկերությունները 2019-ի առաջին 9 ամիսներին վճարել են 12.8 մլրդ դրամ կամ Նախորդ տարվա համեմատությամբ՝ 2.4 մլրդ դրամով ավելի,**
- ✓ 1000 հարկատուների ցանկում ներառված ընկերությունների վճարած հարկերի անհամաչափության աստիճանի որոշակի նվազում է արձանագրվել: Ցանկի ամենախոշոր և ամենափոքր 10 ընկերությունների վճարած հարկերի ընդհանուր մեծության հարաբերակցությունը 2019թ. հունվար-սեպտեմբերին կազմել է 158 անգամ, Նախորդ տարվա 168 և 2017-ի 184 անգամի համեմատությամբ: Ամենախոշոր և ամենափոքր 100 ընկերությունների պարագայում նույն հարաբերակցությունը 2019-ին կազմել է 37, ինչը ևս զգալիորեն ցածր է Նախորդ տարիների մակարդակից,
- ✓ 2019թ. առաջին 3 եռամսյակների արդյունքներով՝
  - ✚ ԶԶ-ում գործել է 1 մլրդ դրամից ավելի հարկեր վճարած 137 ընկերություն: Նախորդ տարում այդպիսի ընկերությունների թիվը 121 էր, 2017-ին՝ 110,
  - ✚ 500 մլն դրամից ավելի հարկեր վճարած ընկերությունների թիվը 256 է (2018-ին՝ 240, 2017-ին՝ 201),
  - ✚ **1000 խոշոր հարկատուների ցանկում չկան 100 մլն դրամից պակաս հարկ վճարած ընկերություններ (2018-ին այդպիսիք 14-ն էին, 2017-ին՝ 167-ը),**
  - ✚ 225 ընկերության վճարած շահութահարկի մեծությունը գերազանցել է 100 մլն դրամը (2018-ին կար 165 այդպիսի ընկերություն):
  - ✚ **մոտ 300 ընկերություն գերազանցել է եկամտային հարկի՝ 100 մլն դրամի շեմը (2018-ին՝ 236 այդպիսի ընկերություն է գրանցվել),**
  - ✚ 1 մլրդ դրամի շեմը շահութահարկի վճարման գծով գերազանցել է 26 հարկատու (2018-ին՝ 18-ը), եկամտային հարկ վճարման գծով՝ 33 հարկատու (2018-ին՝ 24):
  - ✚ **ուղղակի հարկերի տեսակարար կշիռը 1000 հարկատուների ցանկում ներառված ընկերությունների կողմից ԶԶ պետական բյուջե վճարված հարկերի կառուցվածքում կազմել է 39% (2018-ին՝ 34%, 2017-ին՝ 33%),**
  - ✚ 100 մլն դրամը գերազանցող չափով ուղղակի հարկեր են վճարել 481 ընկերություններ (2018-ին՝ 381, 2017-ին՝ 314),
- ✓ **2019թ. առաջին 9 ամիսներին 1000 հարկատուների ցանկի առաջին 100 ընկերությունները պետական բյուջե են վճարել միջինում (1 ընկերության հաշվով) 4.7 մլրդ դրամի հարկ (2018-ին՝ 4.2 մլրդ դրամ), որից շահութահարկը՝ 870 մլն դրամ (2018-ին՝ 700 մլն դրամ), եկամտային հարկը՝ 800 մլն դրամ (2018-ին՝ 630 մլն դրամ), ԱԱԶ-ն՝ 1.9 մլրդ դրամ (2018-ին՝ 1.6 մլրդ դրամ), ակցիզային հարկը՝ 630 մլն դրամ (2018-ին՝ 500 մլն դրամ),**

- ✓ 1000 հարկատուների ցանկի վերին հորիզոնականներում տեղ զբաղեցրած, հանրային որոշակի հետաքրքրություն ներկայացնող կամ պարզապես արդեն հայտնի բրենդ հանդիսացող ընկերությունների մեծ մասը 2019թ. առաջին 9 ամիսներին, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ, զգալիորեն ավելացրել է պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը: Մասնավորապես, **Ակվիլոն Թրեյդ** ընկերությունը 2019-ի հաշվետու ժամանակահատվածում վճարել է 8.6 մլրդ դրամի հարկ կամ նախորդ տարվա նույն ամիսների համեմատությամբ՝ 7.1 մլրդ դրամով ավելի, **Ֆլեշ** ընկերությունը 10.7 միլիարդ 24%-ով ավելի, **Բաղրամյան** ընկերությունը վճարած հարկերի ծավալը գերազանցել է 2.6 մլրդ դրամով (+325%), **Զերմուկ Գրուպը**՝ 1.0 մլրդ դրամով (+111%), **Ավանգարդ Մոթորսը**՝ 0.9 մլրդ դրամով (+90%), **Յուլբոմ** ընկերությունը 3 մլրդ դրամով (+68%), **Մեգա Ֆուդ** ընկերությունը՝ 0.5 մլրդ դրամով (+56%), **Մաքս Պետրոլ** ընկերությունը՝ 2.3 մլրդ դրամով (+55%), **Սպայկա** ընկերությունը՝ 1.2 մլրդ դրամով (+52%), **Արարատցեմենտ** ընկերությունը՝ 0.5 մլրդ դրամով (+45%), **Սաս-Գրուպ** ընկերությունը՝ 0.9 մլրդ դրամով (+43%), **Վեոն Արմենիա** ընկերությունը՝ 1.6 մլրդ դրամով (+38%), **Ամերիաբանկը**՝ 1.8 մլրդ դրամով (+37%), **Սլավ Գրուպը**՝ 0.6 մլրդ դրամով (+34%), **Վեգա Ուորլդ** ընկերությունը՝ 0.7 մլրդ դրամով (+33%), **Արմենիա միջազգային օդանավակայաններ** ընկերությունը՝ 1.5 մլրդ դրամով (+25%), **Նատալի Ֆարմ** ընկերությունը՝ 0.7 մլրդ դրամով (+22%), **Չանգեզուրի պղնձամուլիբդենային կոմբինատը**՝ 7.8 մլրդ դրամով (+24%), **Գազպրոմ Արմենիա** ընկերությունը՝ 3.2 մլրդ դրամով (+10%), **Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր** ընկերությունը՝ 0.6 մլրդ դրամով (+6%):